

KOCERTI DJELA LUDWIGA VAN BEETHOVENA (prigodom 200 obiljetnice rođenja)

12. studenog 1970. Povijesni muzej Hrvatske.

Izvođači: gudački kvartet »Pro arte«; Mladen Häusler, bariton; Mira Flis, klavir.

Program: kvartet u c-molu; La partenza, Ich liebe dich, Adelaide; kvartet u G-duru.

16. studenoga 1970. (HGZ) **Izvođač:** Pavica Gvozdić, klavir.

Program: Veće klavirskih sonata.

20. studenoga 1970. (HGZ) **Izvođač:** Jurica Murai, klavir.

Program: Veće klavirskih sonata.

27. studenoga 1970. (HNK) **Izvođači:** Zagrebačka filharmonija; dirigent: Lovro Matačić.

Program: II i III simfonija.

4. prosinca 1970. (Dvorana »Istra«)

Izvođači: Zagrebačka filharmonija; dirigent, Milan Horvat; Jurica Murai, klavir.

Program: Uvertira »Leonora 3«; IV koncert za klavir i orkestar u G-duru; V simfonija u c-molu.

4. prosinca 1970. (HGZ) **Izvođač:** Stjepan Radić, klavir.

Program: Veće klavirskih sonata.

7. prosinca 1970. (HGZ) **Izvođač:** Vladimir Krpan, klavir.

Program: Veće klavirskih sonata.

11. prosinca 1970. (HGZ) **Izvođač:** Darko Lukić, klavir.

Program: Veće klavirskih sonata.

17. prosinca 1970. (MUO) **Izvođači:** Mirjana Bohanec-Švacov, sopran; Theo Tabaka, flauta; Ivo Olup, oboa; Josip Nocht, klarinet; Marijan Kobetić, fagot; Mira Flis, klavir.

Program: Air russe op. 107. br. 7 za klavir i flautu; 8 narodnih pjesama za sopran, klarinet, fagot i klavir; Trio op. 87. u C-duru za obou, klarinet i fagot; Trio op. posthumus u G-Duru za klavir, flautu i fagot

18. prosinca 1970. (dvorana »Istra«)

Izvođači: Zagrebačka filharmonija; dirigent Fritz Rieger (S. R. NJ.); Dubravka Tomšić, klavir.

Program: IV simfonija u B-duru; III koncert za klavir i orkestar u c-molu; VIII simfonija u F-duru.

21. siječnja 1971. (dvorana »Istra«)

Izvođači: Zagrebačka filharmonija; dirigent, Mladen Bašić; Wanda Wilkomirska, violina (Poljska).

Program: Uvertira »Egmont«; Koncert za violinu i orkestar u D-duru; VI simfonija u F-duru »Pastoralna«.

12. veljače 1971. (dvorana »Istra«)

Izvođači: Zagrebačka filharmonija; dirigent Stanislav Skrovačevski (USA); Pavica Gvozdić, klavir.

Program: Uvertira »Coriolan«; V koncert za klavir i orkestar u Es-duru; VII simfonija u A-duru.

5. ožujka 1971. (dvorana Velesajma) **Izvođači:** Zagrebačka filharmonija; dirigent Lovro Matačić; Ljiljana Molnar-Talajić, sopran; Jasna Podolšak, George Pappas; sudjeluje Zbor RTZ.

Program: I simfonija u c-duru; IX simfonija u d-molu.

(nastavak slijedi)

M. S.

Pregled glazbenog života u Rijeci u sezoni 1970|1971

9.—13. rujna 1970. u Poreču je održan XVII Kongres Saveza udruženja folklorista Jugoslavije. Na Kongresu je sudjelovalo 145 učesnika, od toga 30 eminentnih svjetskih etnologa i folklorista. Radni program obuhvaćao je tri glavne teme, koje su bile raspravljane u dvanaest sekcija. Prva je tema dala osnovnu intonaciju čitavom kongresu i sadržavala je: Narodno stvaralaštvo, običaji, glazbeni folklor i usmeno stvaralaštvo, što je sve bilo prikazano u trima sekcijama. Druga tema prikazala je perspektive narodnog stvaralaštva u suvremenim društvenim previranjima, te suvremene pojave u usmenom narodnom stvaralaštvu, završavajući s posebnim pitanjima etničke i etnosociološke naravi. Treća je bila prikaz metoda prikupljanja, proučavanja i znanstvenog kao i estetskog ocjenjivanja narodnog stvaralaštva, pa se u tim sekcijama razrađivala: klasifikacija višeglasnog pjevanja i sviranja u našoj i drugim zemljama, dječje stvaralaštvo, magija u narodnim običajima, narodne anegdote, pitanje etnokoreologije s analizom plesova, narodni instrumentarij i njegova izradba, završavajući s nacionalnim i općeljudskim pogledima i stavovima u narodnoj književnosti. Sva tematska građa dopunjena je praktičnim prikazima filmova, dijapozitiva i magnetofonskih snimaka, uz razgledavanje kulturno-povijesnih spomenika i fresaka. Vrhunac je bio u Eufrazijevoj bazilici gdje je izveden glagoljaški pokojnički obred, uz običaj nazvan »poljubica« i »Gospin plač«. Ovo osebujno i vrlo rijetko sačuva-

no glagoljaško pjevanje izvodili su članovi Bratovštine iz Vrbnika, u slikovitim nošnjama, koje su posebno zanimljive kod muških zbog kapuca, od čega dolazi za njih naziv »kapari«. Da bi se u potpunosti prikazao obred za mrtve, održana je prava misa namijenjena pokojnicima, pa je u propovijedi mjesni župnik iznio podatke o kaparima, smislu njihove bratovštine i toj staroj tradiciji koja i danas intenzivno živi usmjerujući svoju djelatnost vertikalno, tj. prema Bogu i horizontalno, tj. prema čovjeku. Ovaj nezaboravan događaj u drevnom zdanju gdje je likovni element romaničke arhitekture s mozaicima činio s narodnim nošnjama i pjevanjem izvanrednu vizuelno-akustičku cjelinu, ostavio je na sve dubok dojam, kao što je to također bilo i dan kasnije na III smotri folkloru u Motovunu, koja je izvedena na završetku kongresa, tako da je narodno stvaralaštvo Istre i ovog puta potvrdilo zanimanje za njega u evropskim razmjerima.

U vezi s prethodnom manifestacijom, u Kastvu je održana 3. i 4. listopada tradicionalna »Bela nedelja«, kojom prilikom su se skupili najbolji sopci i mišničari na redovnu skupštinu što se svake godine održava na ovaj dan, a poslije u narodnom veselju dotični svirači pokazuju svoje umijeće na trgovima i vidikovcima u mjestu. Tom prilikom na skupštini je ustanovljena Nagrada Ivana Matetića Ronjgova za najbolja djela u duhu narodnog izraza ovog kraja, a na njegovoj kući u nedalekom selu Ronjgi otkrivena je spomen-ploča njemu i njegovom bratu Franu, dok je u kući otvorena stalna postava njegove ostavštine, budući da je kuća otkupljena i uređena kao memorijalni muzej. Poprje I. Matetića Ronjgova otkriveno je i dan prije u Opatici.

11. listopada priređen je na novim orguljama u crkvi Marije Pomocnice (Salezijanci) koncert, na kome se predstavila talijanska umjetnica Maria Puxeddu. (Bilo je predviđeno da koncert bude u organizaciji Koncertnog ureda kao redovna priredba, ali kasna obavijest i dogovor onemogućili su takvu organizaciju, pa iako nije bilo redovnih plakata nego samo u posljednji čas obavijesti po crkvama, posjet je bio velik i jasan znak da koncertni posjetioci žele takve priredbe, kojima nažalost Rijeka još uvijek oskudijeva. Izvrstan izbor djela omogućio je širok raspon ugođaja od baroka do naših dana. (Frescobaldi, J. S. Bach, Vidaković, Franck, Messiaen). Ljepota u jednostavnosti u »II Sonati« Frescobaldija prerastala je u Bachovim preludijima i fugama (C-dur i D-dur) u veličanstvenost koja je trebala biti okrunjena »Toccatom i fugom d-mol. Međutim, iako se u toj grandioznoj tonskoj građevini predstavila visoka tehnička sprema i znanje umjetnice, osjetilo se da na inače tonski divnim i za izgovor preciznim orguljama te crk-

PITAJTE — ODGOVARAMO

ve nedostaje još nekoliko registara, da bi ovakav zvukovni sklop dobio punu snagu i izražajnost. Dok je »Fantazija« A. Vidakovića izvedena ukusnom registracijom i dinamičkim usponom, te je stilski stajala na razmeđu starijeg i novijeg izraza. Franckov »Preludij, fuga i varijacije« te »Finale B-dur dočarali su u prozračnim dijelovima kompozicijske fakture osobite ugođaje, koji su rasli prema dramatičnosti u »Finalu«, što se osjećalo u svirci, ali je i tu, kao i kod Bacha, snaga samog glazbala bila premladena da dočara u potpunosti zvukovnu grandioznost ovog dijela. Završavajući sa skladbom »Gospodinovo rođenje — Bog među nama« O. Messiaena, umjetnica je finim dinamičkim nijansiranjem oblikovala nezaboravne zvukovne ugođaje uz virtuoznu tehniku kao i muzikalnost. Zato je ovaj koncert za ljubitelje orguljske glazbe bio izuzetan umjetnički događaj, a umjetnici je poslije koncerta u društvenoj dvorani samostana bio priređen mali svečani domjenak uz brojne članove riječkih crkvenih zborova i druge goste.

12. listopada Koncertni ured otvorio je svoju novu sezonu komornom večeri pod naslovom »Vjekoslav Gržinić — in memoriam«, u dvorani Doma JNA. Prikazana su izabrana komorna djela kod kojih se osjećaju odjeci narodnog izraza rodne mu Istre, uz težnju za oblikovanjem vlastitog umjetničkog jezika proširenog novim spoznajama, pri čemu je isključeno svako pomodarstvo. U koncertu su sudjelovali riječki umjetnici za koje je sam autor napisao pojedina djela ili oni koji su mu nekada ostvarili praizvedbe: Blanka Zec, alt, Ambroz Kukuljević, bariton, Sonja Kraljić, klavir, Ino Perišić, klavir, Stanul Stanulov, violina, Marijan Karlović, fagot, Ivan Čargonja, trombon, vokalni kvintet u sastavu: Mario Blažić, I tenor, Ivo Rožanić, II tenor, Marino Sviligoj, bariton, Alija Puhovac, I bas i Mario Zoia, II bas, te na kraju komorni trio: Ante Farina, violina, Josip Sepić, violončelo i Maja Nonveiller-Kobetić, klavir. Izvedba je bila vrlo pažljivo pripremljena i njome je stvorena zaokružena i skoro potpuna slika Gržinićeva komornog stvaralaštva s jasnom umjetničkom fizionomijom. To je ujedno bilo i dostojno sjećanje na Vjekoslava Gržinića, talenat iz naše sredine, koji se uspješno uklopio u tokove moderne hrvatske glazbe. Uvodnu riječ i izbor djela učinio je Vladimir Fajdetic.

13. listopada održana je u Kraljevići proslava 75-godišnjice pjevačkog društva »Zvijezda Danica«. Prigodni referat na svečanoj sjednici društva održao je prof. Zdravko Gudac, a zatim je pod ravnanjem dra Vinka Kalačića održan koncert, na kome su uz društvenu himnu »Zvijezdi Danici« Ivana Zajca izvedena djela Lisinskog, Čajkovskog, Zajca, Gotovca i Verdija.

V. F.

(nastavak slijedi)

Pitanje: Često imam kratkotrajne upale grla. Budući da sam orguljaš i da moram pjevati, to mi jako smeta. Molim vas odgovorite mi postoji li kakvo sredstvo ili način da se grlo »pročisti« i osposobi za pjevanje, barem na kratko vrijeme?

Odgovor: Vi, vjerojatno, često oboljevate od tzv. akutne upale sluznice grla. Tu upalu mogu uzrokovati virusi, naročito u vrijeme hladnih godišnjih doba, zatim može nastati kao posljedica zlorabice glasa (preglasno ili predugo naporno pjevanje, vikanje, dugotrajni govor). Akutna upala grla nastaje i pri pretjeranom pušenju i konzumiranju jakih alkoholnih pića, a također i kao posljedica boravka u jako zadimljenim, jako hladnim ili jako toplim prostorijama ili u zraku ispunjenom prašinom i štetnim plinovima. Svaki bi pjevač to morao izbjegavati. Obično se kod kratkotrajne promuklosti, koja nastaje na bilo koji od spomenutih načina, radi o mehaničkom oštećenju sluznice grla, na koje se može, ukoliko se odmah ne liječi, nakalemiti infekcija uzročnicima gnojenja.

U početku akutne upale osjećamo škakljanje u grlu, koje nastojimo odstraniti hrakanjem i kašljanjem. Glas postaje prigušen, a zamor se osjeća već poslije kratkotrajnog govora ili pjevanja.

Kod teže akutne upale larinksa osim promuklosti, koja se javlja u početku, osjećamo i suhoću i grebanje u grlu, s kašljanjem i hrakanjem nastojimo odstraniti sekret nakupljen na sluznici grla. U početku je glas samo promukao, ali ukoliko se ne liječimo može nastati i afonija.

U toku akutne upale grla za pjevače je najvažnije izbjegavanje naprezanja glasa, ne pjevati, jer se upala može produžiti i preći u kroničnu upalu grla, koju je puno teže liječiti.

Većinom obična akutna upala grla prolazi i bez lijekova, ukoliko otklonimo sve štetne uzroke (nikotin, alkohol, dim, prašinu itd.). Potrebno je mirovanje grla tj. uzdržavanje od govora i pjevanja. Treba izbjegavati i oštru hranu i začine, prehladna i prevruća jela. Preporučuju se česti topli napitci soka od limuna, naranče ili ribizla, zatim vrući oblozi na grkljan barem ujutro i naveče po 1/2 — 1 sata. Blago djeluje i toplo mlijeko s medom. Treba izbjegavati hladni i suhi zrak. Prostorije trebaju biti ugrijane do 20°C s visokim postotkom vlage. Kod čestih upala grla koristi i klimatsko liječenje na moru. Ukoliko je upala grla dio opće prehlade, mogu pomoći kure znojenja, reguliranje stolice i obični aspirin (andol) 3x1 tabl. Ostalo liječenje raznim medikamentima treba odrediti liječnik-specijalist prema stupnju upale.

U Šercerovoj »otorinolaringologiji« Dr. A. Sokčić preporučuje onim pjevačima, koji moraju pjevati s akutnom upalom grla slijedeće: »Iako se kod akutnog kataralnog laringitisa mora zabraniti govor, izuzetno se kod glumaca i pjevača koji moraju nastupiti u svojoj ulozi, može privremeno suzbiti promuklost koju uzrokuje akutna kataralna upala larinksa. U tu svrhu Aubry-Lemarié preporučuje tople inhalacije, gutanje čistog limunovog soka, uzimanje XX kapi alkoholnog ekstrakta Radix aconiti u toplom napitku, od čega se polovina uzima tri sata prije nastupa a druga polovina za samog nastupa... Međutim, ove se mjere smiju primjeniti samo u krajnjoj nuždi, jer baš kod govornika, glumaca i pjevača neliječenje akutnih kataralnih upala larinksa može uzrokovati dugotrajnu radnu nesposobnost, pa i prijelaz u kronični laringitis.«

Dakle, ukoliko se akutna upala grla ne izliječi, može prijeći u kroničnu, dugotrajnu, u kojoj mogu nastati čvorići na glasilnicama, naročito kod nerazboritih pjevača ili kod djece koja mnogo viču i preglasno pjevaju.

Treba upozoriti, da se kronična upala grla može poboljšati, ali se ne može potpuno izliječiti. Kod lakših oblika ima razdoblja u kojima su poteškoće neznatne, ali nakon male prehlade ili bilo kojeg podražaja nastaje ponovo pogoršanje.

Svaki bi pjevač, koji cijeni i čuva svoje grlo, trebao kod svakog poremećaja pjevanja, naročito kod promuklosti koja nastaje bez jasnog razloga, otići liječniku-specijalistu za grlo, jer je pogrešno postavljati dijagnozu akutne upale grla bez stručne laringoskopije.

Pitanje: »Kako privesti »tvrdoglavu« pjevaču na novije liturgijske propise pjevanja, ako se oni čvrsto drže svoga i time ne uvažuju riječi zborovođe, nego mu prkošuje?»

(sestra orguljašica)

Odgovor: U pitanju niste dovoljno jasno napisali u čemu vas ne slušaju pjevači, već se drže svoga. Zato ćemo vam odgovoriti samo načelno. Uputa o glazbi u sv. bogogoslužju SZO od 5. ožujka 1967. kaže kratko i jasno u t. 24.: »Uz glazbeni odgoj treba članovima pjevačkog zbora pružiti i prikladnu liturgijsku i duhovnu pouku tako da pravilnim izvađanjem svoje liturgijske uloge ne samo pružaju veći sjaj svetom činu i vrlo dobar primjer vjernicima, nego da iz toga proistie i duhovno dobro samih članova.«

U t. 18. ista Uputa savjetuje: »Neka se upućivanje puka u pjevanje vrši revno i strpljivo zajedno s liturgijskim odgojem, prema dobi, staležu, načinu života i stupnju vjerske izobrazbe.

Duro Tomašić